

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Stand van zaken Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug
Datum	15-04-2025
Documentnummer	UTSP-1784050844-51429
Van	Arco van Vugt
Telefoonnummer	+31640730072
E-mailadres	arco.van.vugt@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	WEB
Portefeuillehouder	Bakker
Bijlage	1. Toelichting stand van zaken per bouwsteen 2. Voortgang in relatie tot planning uitvoeringsagenda

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting

Met deze statenbrief informeren wij u over de stand van zaken van de Blauwe Agenda voor de Utrechtse Heuvelrug. In 2023 is de uitvoeringsagenda vastgesteld en momenteel werken wij aan de uitvoering van projecten en communicatie. In deze statenbrief leest u per bouwsteen uit de uitvoeringsagenda wat de stand van zaken is.

Aanleiding en doelstelling

Met de Blauwe Agenda willen we een aantal problemen die in het watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug spelen aanpakken. Deze problemen in het watersysteem leiden tot (maatschappelijke) gevolgen zoals onder andere verdroging van grondwaterafhankelijke natuur, wateroverlast in stedelijk gebied en in de landbouw. Daarnaast staat de drinkwatervoorziening onder druk door de grote watervraag en treedt schade op door langdurige droogte aan monumentale bomen, aan natuur en aan landbouwgewassen. De problemen worden versterkt als gevolg van klimaatverandering die zich de laatste jaren in toenemende mate manifesteert. Daarom werkt de Blauwe Agenda aan een set van 13 samenhangende regionale bouwstenen die moeten leiden tot het bereiken van de hoofddoelstelling: een meer robuust watersysteem, waarmee de extremen als gevolg van klimaatverandering beter opgevangen kunnen worden. De Blauwe Agenda wordt uitgevoerd onder regie van de provincie Utrecht en in nauwe samenwerking met Vitens, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Waterschap Vallei en Veluwe, het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH), land- en tuinbouworganisatie LTO, het Utrechts Particulier Grondbezit (UPG), de terreinbeherende natuurorganisaties en gemeente Utrechtse Heuvelrug. Bij deze uitvoering wordt eveneens samengewerkt met het programma Klimaatadaptatie van de provincie Utrecht, het Netwerk Water en Klimaat en het Platform Vallei en Eem.

Schets van de samenwerking en vastgestelde documenten

Op 12 mei 2020 hebben wij besloten om een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan voor het opstellen van een Blauwe Agenda voor de Utrechtse Heuvelrug. Uw staten zijn daar in juni 2020 over geïnformeerd ([RGW2020-115-01 en -02](#)). Als provincie zijn wij trekker van dit gezamenlijke gebiedsinitiatief. In juli 2022 hebben wij en onze partners het ambitiedocument van de Blauwe Agenda vastgesteld, die u ter informatie heeft ontvangen met de [Statenbrief PS2022RGW78-01 Ambitiedocument Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug](#).

Op basis van het ambitiedocument is een uitvoeringsagenda opgesteld, die in april 2023 door ons is vastgesteld. Deze uitvoeringsagenda beschrijft hoe de maatregelen in samenwerking met onze partners zullen worden uitgevoerd. Door middel van een [Statenbrief uitvoeringsagenda](#) bent u nader geïnformeerd over de wijze waarop wij met onze partners uitvoering willen geven aan de maatregelen. In deze statenbrief is toegezegd om u op de hoogte te houden van de voortgang van de uitvoering van de Blauwe Agenda.

Relatie met WBS en UPLG

In de uitvoeringsagenda wordt beschreven hoe wij samen met onze gebiedspartners de maatregelen die voortkomen uit dit ambitiedocument willen uitvoeren. Zoals beschreven in de uitvoeringsagenda vormen de maatregelen een nadere invulling van diverse structurerende keuzes die voortkomen uit de [kamerbrief Water Bodem Sturend](#) (WBS). Tevens dragen de maatregelen bij aan het Kaderrichtlijnwater (KRW) doel van een goede kwantitatieve toestand van het grondwaterlichaam (evenwicht tussen aanvullen en onttrekken). Onze ideeën uit het ambitiedocument hebben we deels opgenomen in het UPLG (Utrechts Programma Landelijk Gebied) document. Daarnaast werken we actief samen met de gebiedscoördinatoren en hebben we onze ideeën voor een meer robuust watersysteem verankerd in de gebiedsagenda's. Via deelname aan diverse gebiedsprocessen en projecten op en rondom de Heuvelrug dragen we bij aan een integrale uitvoering van watermaatregelen in afstemming met andere thema's zoals natuur, landbouw, cultuurhistorie en landschap. Er zijn diverse watermaatregelen die de Blauwe Agenda zelfstandig kan uitvoeren en waarmee we vaart kunnen maken. Ook werken we zelfstandig aan bewustwording en communicatie over waterthema's. Daarnaast zijn er ook maatregelen die om een integrale ruimtelijke afweging vragen zoals hydrologisch ontvlechten in het Langbroekerweteringgebied. Voor dergelijke maatregelen sluiten we aan bij de gebiedsprocessen GGA en werken we nauw samen met de gebiedscoördinatoren en onze gebiedsaanpak. Tot slot zijn diverse maatregelen vanuit de Blauwe Agenda gehonoreerd in maatregelpakket 5 (Heuvelrug en Flanken) van het UPLG. Deze maatregelen brengen wij samen met onze partners de komende tijd tot uitvoering (zie onderdeel: Wat gaan we doen in 2025?).

Financiering

De financiering van de uitvoering van de maatregelen bestaat uit een aantal onderdelen:

- basisfinanciering die jaarlijks wordt opgebracht door de financierende partners, waarmee onderzoeken, monitoring en communicatie worden betaald. Vanuit de provincie Utrecht wordt onze bijdrage betaald vanuit de grondwaterheffing;
- specifieke financiering voor projecten wordt per project bepaald en bijeengebracht. Deze wordt opgebracht vanuit de verantwoordelijkheid van partners en deels aangevuld met subsidies zoals LIFE IP, Erfgoeddeal en Zoetwatervoorziening Oost NL (ZON);
- financiering vanuit de maatregelpakketten UPLG. Vanuit maatregelpakket 5 is 2,16 MEUR beschikbaar voor maatregelen vanuit de Blauwe Agenda.

Extra aandacht voor grondwateroverlast

De Blauwe Agenda werkt aan een meer robuust watersysteem op de Heuvelrug om daarmee de gevolgen van klimaatverandering beter op te kunnen vangen (onder anderen langdurige droge perioden en perioden met heftige buien of heel veel regen). Wateroverlast is bij de uitvoering van de maatregelen altijd al een belangrijk aandachtspunt geweest, maar naar aanleiding van de grootschalige grondwateroverlast door de extreem natte

winter en voorjaar van 2023 / 2024 heeft de stuurgroep besloten grondwateroverlast als apart thema op te nemen. Hierin vallen de uitvoering van de korte termijn maatregelen zoals die zijn vastgesteld in de stuurgroep van 20 september 2024:

- Ergste grondwateroverlast in kaart brengen;
- Voorlichting geven over wat burgers zelf kunnen doen en klimaatadaptatie;
- Advies geven: wel of niet afkoppelen op bepaalde plekken;
- Intensiever beheer (schonen sloten) en oude watergangen herstellen (ondiep);
- Mogelijke tijdelijke peilafwijking afwegen.

Waar zijn we trots op?

In bijlage 1 is een beschrijving opgenomen van de stand van zaken per bouwsteen. In bijlage 2 is de voortgang per actie in relatie tot de planning uit de uitvoeringsagenda opgenomen. Belangrijke recente resultaten die we specifiek willen uitlichten en waar wij en onze partners trots op zijn:

- Start Blauwe Ader: we hebben een mooi gezamenlijk startmoment gehad op landgoed Anderstein. Voor 17 landgoederen gaan we bekijken welke maatregelen zij kunnen nemen om meer klimaatrobuust te worden. De veldbezoeken zijn grotendeels uitgevoerd. Dit moet leiden tot een maatwerkadvies per landgoed om meer klimaatrobuust te worden. Ook worden maatregelen geïnventariseerd die buiten de landgoederen moeten worden genomen. Deze worden ingebracht in het GGA gebiedsproces van het UPLG.
- Afkoppelen LIFE IP Zeist – Driebergen: er is een inventarisatie uitgevoerd naar grote gebouwen met afkoppelbaar dakoppervlak. Er zijn schetsen gemaakt om dit water te infiltreren of naar sprengen te leiden. Door dit water naar sprengen te leiden kunnen deze meer en langer watervoerend worden.
- Grondwateroverlast: afgelopen jaar is veel tijd besteed aan gezamenlijke communicatie zoals het nieuwsbericht op de webpagina [Grondwateroverlast door regen op de Utrechtse Heuvelrug](#), bijdragen aan diverse bewonersbijeenkomsten en gesprekken / bezoeken van plekken met de meeste overlast.
- Film en symposium 28 november: met de film [Samen zorgen voor het water op de Utrechtse Heuvelrug](#) en [Symposium Blauwe Agenda 2024](#) hebben we onze samenwerking, onze ideeën en het merk Blauwe Agenda op de kaart gezet. De korte film is al diverse keren gebruikt als introductie van diverse bijeenkomsten.
- [Blauwe-Agenda-brochure-voor-agrariërs](#): we hebben een brochure opgesteld voor agrariërs in het gebied met daarin suggesties voor bedrijfsmaatregelen en om hen te informeren over subsidiemogelijkheden.
- Financiering maatregelpakket 5 : in de 2de ronde is er vanuit het Rijk alsnog geld beschikbaar voor Heuvelrug en flanken. Hierdoor is er financiering voor diverse Blauwe Agenda projecten en voor versterking van natuur (maatregelpakket 4).

Uitdagingen

We hebben binnen de samenwerking ook te maken met diverse uitdagingen die van invloed zijn op de voortgang:

- Personele wisselingen: zowel in de ambtelijke kerngroep als in de specialistenpool is er sprake van verloop. Het kost tijd om mensen goed in te werken. Ook blijkt het soms moeilijk om mensen te vinden om werk in uitvoering te krijgen. Dat beperkt ons regelmatig in de voortgang die we kunnen maken.
- Grondwateroverlast: de grondwateroverlast heeft ons afgelopen jaar heel veel tijd gekost en doet dat nog steeds. De grondwateroverlast is niet ontstaan door de uitvoering van onze maatregelen, maar door natuurlijke oorzaak. Maar het heeft wel invloed op de uitvoering. Dat betekent dat we bij uitvoering meer tijd en onderzoek kwijt zijn om maatregelen uitgevoerd te krijgen en draagvlak te behouden.
- Aansluiting lopende projecten: er lopen op en rond de Heuvelrug heel erg veel projecten tegelijk. We vertegenwoordigen de Blauwe Agenda graag in deze projecten en hebben vanuit ons ambitiedocument concrete ideeën die we kunnen inbrengen. We merken wel dat het onderhouden van de relaties met de

veelheid aan projecten ons veel tijd kosten. Anderzijds kunnen deze projecten van derden ons helpen om onze ambities voor een robuust watersysteem op grotere schaal uitgevoerd te krijgen. Daarbij moeten we soms selectief zijn en leggen we de focus op die projecten waar we de meeste impact voor een robuust watersysteem hebben.

Wat gaan we doen in 2025?

Naast onze reguliere werkzaamheden als communicatie, afstemming en deelname aan projecten van derden zien we als meest bijzondere projecten voor 2025:

- Maatregelen risicogebieden grondwateroverlast: voor de uitvoering van de korte termijnmaatregelen hebben de waterschappen zelf eerst een inventarisatie gedaan. We willen op basis van deze eerste inventarisatie een adviesbureau vragen voor de verdere uitwerking van deze maatregelen in de risicogebieden en voor het opstellen van een regenwaterkansenkaart (waar wel / niet geschikt voor afkoppelen).
- Vervolg van de uitvoering van de volgende reeds lopende projecten (nadere toelichting in bijlage 1):
 - o Uitvoering LIFE IP project: afkoppelen grote gebouwen in Driebergen / Zeist voor voeding grondwater en sprengen.
 - o Vervolg van de uitvoering maatregelen uit het eerder opgestelde gebiedsplan voor de Laagte Pijnenburg.
- In het UPLG maatregelpakket 5 (Heuvelrug en Flanken) zijn diverse watersysteem-maatregelen vanuit de Blauwe Agenda gehonoreerd. Deze projecten worden deels getrokken door de waterschappen en in samenwerking met de Blauwe Agenda partners uitgevoerd. In totaal is er 2,16 MEUR voor de uitvoering van de volgende projecten, waarmee we in 2025 een start willen maken:
 - o Pilot toekomstig landgebruik bij verbeterd hydrologisch systeem. Deze pilot moet inzicht geven hoe agrarische bedrijfsvoering kan worden aangepast aan nieuwe hydrologische omstandigheden;
 - o Vasthouden water hoge flanken in sprengen, beken en andere watergangen en infiltratie;
 - o Uitvoering maatregelen Blauwe Ader: met het geld vanuit het maatregelpakket 5 willen we aan de hand van de inventarisatie van knelpunten en mogelijke oplossingen een eerste start maken met de uitvoering van maatregelen voor een meer robuust watersysteem op de landgoederen;
 - o Maatwerk weerbaar maken landgoederen: deze pilot richt zich op 3 landgoederen (Groenraven Oost en in het Langbroekerwetering gebied) waar eerder anti-verdrogingsmaatregelen zijn genomen en waar nog kansen liggen voor verdere verbetering.
- Monitoring: om goed zicht te houden op de ontwikkeling van het watersysteem willen we de monitoring verder versterken. In 2025 stellen we hiervoor een plan op.

Vervolgprocedure / voortgang

De samenwerking binnen de Blauwe Agenda loopt tot 2027. We verwachten volgend jaar een evaluatie uit te voeren en een plan te maken hoe het vervolg kan worden vormgegeven. Daarbij nemen we de optie in overweging of het doelmatig is om de Blauwe Agenda geheel of gedeeltelijk op te laten gaan in het UPLG / gebiedsprocessen GGA. We houden Provinciale Staten jaarlijks op de hoogte van de voortgang. We verwachten de komende jaren onze uitvoeringsagenda voort te kunnen zetten en via maatregelpakket 5 en de

gebiedsgerichte aanpak extra stappen richting een meer robuust watersysteem op en rondom de Heuvelrug te kunnen maken.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen